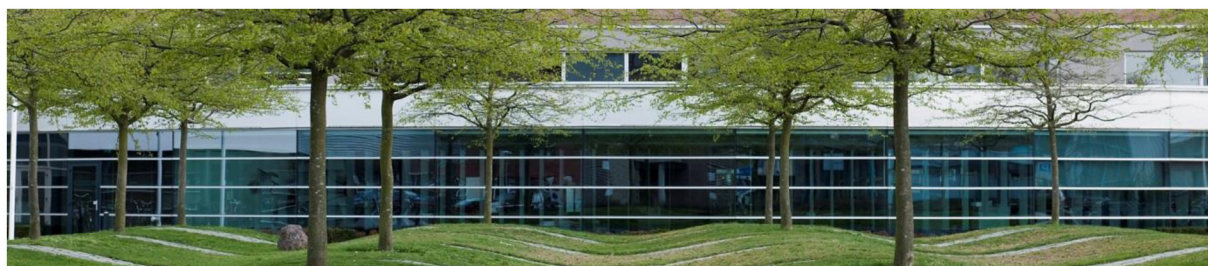

Veldhoven

Voorjaarsnota 2018

Versie 1.0

Colofon

Dit is een uitgave van de gemeente Veldhoven. Meer weten over Veldhoven?
Kijk op onze website www.veldhoven.nl.

Heeft u vragen of opmerkingen? Mail naar gemeente@veldhoven.nl naar 14 040.

Bezoekadres: Meiveld 1, 5501 KA Veldhoven

Postadres: postbus 10101, 5500 GA Veldhoven

E-mail: gemeente@veldhoven.nl

Alle cijfers onder voorbehoud van besluitvorming door de gemeenteraad

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	4
1.1 INLEIDING	4
1.2 LEESWIJZER	5
2. BELEIDSONTWIKKELINGEN 2018	6
2.1 INLEIDING	6
2.2 NIEUWE PROGRAMMA-INDELING EN TAAKVELDEN	6
2.3 KADERSTELLING	7
2.3.1 <i>Programma 0 Bestuur en ondersteuning</i>	7
2.3.2 <i>Programma 1 Veiligheid</i>	10
2.3.3 <i>Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat</i>	10
2.3.4 <i>Programma 3 Economie</i>	11
2.3.5 <i>Programma 4 Onderwijs</i>	13
2.3.6 <i>Programma 5 Sport, cultuur en recreatie</i>	13
2.3.7 <i>Programma 6 Sociaal domein</i>	15
2.3.8 <i>Programma 7 Volksgezondheid en milieu</i>	18
2.3.9 <i>Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing</i>	18
2.4 UITWERKING INTEGRALE KADERNOTA JEUGD.....	20
2.5 IMPLEMENTATIE OMGEVINGSWET	20
2.6 SAMENWERKING IN PARTICIPATIEBEDRIJF	21
2.7 DE VEILIGE PUBLIEKE TAAK.....	21
3. FINANCIËEL PERSPECTIEF 2018–2021	22
3.1 INLEIDING	22
3.2 FINANCIËLE UITGANGSPUNTEN.....	22
3.3 BIJSTELLING TECHNISCHE UITGANGSPUNTEN	24
3.4 BIJSTELLING (OMSLAG)RENTE.....	25
3.5 GEACTUALISEERD MEERJAREN-PERSPECTIEF	25
3.6 ONTWIKKELING RESERVEPOSITIE.....	26
BIJLAGE I: NIEUWE PROGRAMMA-INDELING EN TAAKVELDEN	29

VOORJAARSNOTA 2018 GEMEENTE VELDHOVEN

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Hierbij bieden wij u de voorjaarsnota 2018 van de gemeente Veldhoven aan. Met deze voorjaarsnota wordt een actualisatie van de financiële positie gegeven en worden de financiële en beleidsmatige kaders vastgelegd voor de komende jaren. Hierdoor wordt een basis gelegd voor de voorbereiding van de programmabegroting 2018-2021.

In deze voorjaarsnota wordt voorgesteld om de programma's (van 15 naar 9) opnieuw in te delen op basis van taakvelden. Dit bevordert vergelijkbaarheid met andere gemeenten, duidelijkheid over bestuurlijke autorisaties en uniformiteit in de informatievoorziening. Daaropvolgend wordt de kaderstelling (doelen en activiteiten plus meetindicatoren) geactualiseerd ingedeeld naar de nieuwe programma-indeling.

Ook bevat deze voorjaarsnota een aantal beleidsmatige ontwikkelingen (uitwerking integrale kadernota jeugd, implementatie omgevingswet, samenwerking in Participatiebedrijf en de veilige publieke taak) die een verdere (financiële/kaderstellende) uitwerking krijgen in de begroting 2018.

Financieel geeft de stijging van de prijsindex een forse negatieve bijstelling voor de jaren 2019-2021 in deze voorjaarsnota. Het inflatiepercentage van het CBS (prijsindex) wordt gebruikt om budgetten op peil te houden voor prijsstijgingen. De economie trekt langzaam weer aan. Dit uit zich in een stijging van de inflatie naar 1,6% in april 2017. In 2016 was de inflatie historisch laag met als dieptepunt een percentage van 0,0% in april 2016 (uitgangspunt begroting 2017). De budgetten in de begroting 2018-2021 worden bijgesteld met 1,6% behalve voor de lasten in 2018 (ombuiging raadsbesluit begroting 2015: 0,0%). De geactualiseerde meerjarensaldi (waarvan 2019-2021 negatief) geven de noodzaak om bij de begroting 2018 kritisch en terughoudend om te gaan met nieuw beleid en negatieve bijstellingen van bestaand beleid in de gemeentelijke exploitatie.

De reservepositie staat na de aanpassing van verliesvoorziening Habraken bij de jaarrekening 2016 (€ 12,0 mln) en BBV-wijzigingen (investeringen maatschappelijk nut mogen niet meer rechtstreeks uit een reserve gedekt worden) minder onder druk. Dit lijkt een mooie buffer, maar wellicht onvoldoende wanneer onvoorziene ontwikkelingen binnen de bouwgrondexploitatie zich voordoen, waardoor een deel van de huidige (stand eind 2016) boekwaarde van € 107 mln niet terugverdiend kan worden. Er zal dus kritisch en terughoudend omgegaan moet worden met nieuw beleid en negatieve bijstellingen van bestaand beleid die van invloed zijn op de reservepositie .

De financiële doorkijk in deze voorjaarsnota betreft een momentopname. Nog niet alle ontwikkelingen zijn uitgewerkt in besluitvorming.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 van deze voorjaarsnota gaat in op een voorstel voor een nieuwe programma-indeling o.b.v. taakvelden en de kaderstelling. Ook bevat dit hoofdstuk een aantal beleidsmatige ontwikkelingen zoals uitwerking integrale kadernota jeugd, implementatie omgevingswet, samenwerking in Participatiebedrijf en de veilige publieke taak.

In het derde hoofdstuk worden de financiële uitgangspunten voor de begroting 2018 gepresenteerd. Ook vindt de financiële vertaling van deze beleids- en technische uitgangspunten plaats. Dan wordt de actualisatie van het rentepercentage toegelicht. Tot slot wordt verder het geactualiseerde meerjarenperspectief 2018-2021 gepresenteerd en er wordt inzicht gegeven in de reservepositie.

2. Beleidsontwikkelingen 2018

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op een aantal beleidsontwikkelingen voor de begroting 2018. Allereerst wordt in paragraaf 2.2 een nieuwe programma-indeling op basis van taakvelden voorgesteld. In paragraaf 2.3 worden doelstellingen per programma geactualiseerd voor de begroting 2018 (kaderstelling) ingericht conform de nieuw voorgestelde programma-indeling. Beleidsontwikkelingen over de uitwerking integrale kadernota jeugd, implementatie omgevingswet, samenwerking in Participatiebedrijf en de veilige publieke taak worden besproken in paragrafen 2.4 t/m 2.7.

2.2 Nieuwe programma-indeling en taakvelden

In 2016 zijn er aanpassingen doorgevoerd binnen het Besluit, Begroting en Verantwoording (BBV) met flinke gevolgen voor de begroting 2017. Eén van deze aanpassingen was de invoering van taakvelden. Volgens het BBV zijn taakvelden eenheden waarin de programma's binnen het programmaplan zijn onderverdeeld. In het verlengde daarvan zijn de begrippen productenrealisatie en productenbegroting uit de wetgeving verdwenen en vervangen door het begrip uitvoeringsinformatie zijnde de baten en lasten per taakvelden. In de begroting en jaarrekening moet elke gemeente een overzicht verstrekken van de baten en lasten per taakveld en hoe deze taakvelden zijn verdeeld over de verschillende programma's. Ook is deze informatie bedoeld om te gebruiken door verschillende derden zoals het CBS en ministerie BZK (in verband met het onderhoud van het gemeentefonds).

Gemeenten zijn vrij hoe men de taakvelden verdeelt over een zelf te bepalen aantal programma's. In Veldhoven zijn de programmabegroting en productenbegroting al jarenlang geïntegreerd. Dit had tot gevolg dat er in de begroting 2017 vanuit de producten een extra vertaalslag noodzakelijk was om te voldoen aan de wet- en regelgeving en zodoende te kunnen bepalen wat de baten en lasten zijn per taakveld inclusief de verdeling naar de 15 programma's. Dit brengt een extra administratieve last met zich mee.

Voorgesteld wordt om in de begroting 2018 de programma's in te delen naar taakvelden (niet meer naar producten) zoals vastgesteld bij ministeriële regeling¹ en de programma-indeling gelijk te schakelen aan de, in deze regeling, clustering van taakvelden. In bijlage I vindt u de indeling; een toelichting op de taakvelden staat op <http://vraagbaakiv3gemeenten.nl/>.

De begroting 2018 zal hiermee van 15 programma's terug gaan naar 9 (programma 0 t/m 8). De voordelen zijn:

1. Vergelijkbaarheid: vanuit de programma's is nu gemakkelijk te benchmarken met andere gemeenten en landelijke cijfers.
2. Duidelijkheid over bestuurlijke autorisaties: In de begroting 2017 staat dat de raad met de vaststelling van de programmabegroting het college autoriseert tot het doen

¹ Ministeriële regeling vaststelling taakvelden en verstrekking informatie voor derden

van uitgaven op programmaniveau. Het college autoriseert vervolgens de ambtelijke organisatie tot het doen van uitgaven op productniveau. Dit terwijl in de nieuwe wetgeving is vastgelegd dat het college de ramingen en realisatiecijfers in het kader van de begrotingsuitvoering opstellen aan de hand van de taakvelden. Door producten te vervangen door taakvelden is deze discrepantie verdwenen.

3. Uniformiteit: zowel de programma's in het programmaplan als de uitvoeringsinformatie en de informatievoorziening aan derden zijn op dezelfde wijze ingedeeld.

2.3 Kaderstelling

In deze paragraaf wordt de kaderstelling per programma voor de begroting 2018 gepresenteerd. Het coalitieprogramma en het bestaand beleid vormen de basis voor kaderstelling en doelstellingen. De doelstellingen die betrekking hadden op het verleden (b.v. 2017) zijn geactualiseerd naar de toekomst. De kaderstelling 2018 hieronder is ingedeeld op basis van de nieuwe programma-indeling beschreven in paragraaf 2.2. De verplichte meetindicatoren (op basis van BBV) zijn in de onderstaande kaderstelling aangegeven met een asterix.

2.3.1 Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
1	Gemeentelijke duurzaamheid De gemeentelijke organisatie heeft een voorbeeldfunctie. Binnen alle programma's wordt aandacht besteed aan milieu en duurzaamheid. In alle nieuwe plannen wordt een duurzaamheidsparagraaf opgenomen.	Aanwezigheid programma's en ruimtelijke plannen met duurzaamheidsparagraaf.
2	Communicatie duurzaamheid aan burgers We continueren de communicatie over duurzaamheid. Uitvoeren van tenminste 2 publieksacties per jaar.	1. Aantal publieksacties per jaar. 2. Begeleiden van 'greenkids'.
3	Gemeentelijk energieverbruik 1. We streven naar een besparing van het energieverbruik van gemeentelijke gebouwen in eigen gebruik. 2. Inzichtelijk hebben wat het gebruik van hernieuwbare energie binnen de gemeente .	2. % Hernieuwbare elektriciteit * Bron: Klimaatmonitor RWS .
4	Samenwerken met inwoners Samenwerken is het sleutelbegrip in deze raadsperiode. Efficiënt overleg tussen inwoners en gemeente, waarbij de inbreng van inwoners maximaal tot zijn recht komt is nodig. Bestaande overlegvormen zijn geëvalueerd samen met de betrokken organisaties. Daar waar nodig worden bestaande overlegvormen opnieuw ingericht.	Evaluatie en herinrichtingsvoorstel bestaande overlegvormen

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
5	Gemeenteraad Bij onomkeerbare besluiten wil de raad aan het begin van het proces inbreng kunnen geven. We streven bij belangrijke dossiers op basis van een eerdere kaderstelling door de raad naar een raads-keuze op basis van meerdere mogelijkheden.	Aantal keuzenota's bij belangrijke dossiers
6	Raad en inwoners dichter bij elkaar brengen We streven naar de inzet van nieuwe media om de communicatie tussen raad en de Veldhovenaar te verbeteren. In dit kader wordt ook de mogelijkheid onderzocht om de lokale omroep beter te benutten	Voorstel aan raad over raadscommunicatie te effectueren in 2017
7	Steunfractieleden Het aantal steunfractieleden blijft maximaal drie per fractie. Na twee jaar kunnen steunfractieleden in bijzondere gevallen worden vervangen door fractieleden die niet op de kieslijst stonden. Het presidium stemt in met wijzigingen. Indien daarbij stemming noodzakelijk is gelden gewogen stemmen.	Aangepast reglement voor wat betreft de procedure voor benoeming van steunfractieleden
8	Griffie 1. De griffie krijgt een actievere rol in het levendiger maken van de raadsvergadering. Beter benutten van de interne media zoals beeldpresentatie en internet. Griffie presenteert plan van aanpak levendiger maken raadsvergaderingen 2. Er wordt een inventarisatie gemaakt door de griffie naar de wensen en verbetering van inzet van (audiovisuele) hulpmiddelen met als doel de raadsvergaderingen levendiger te maken en de toegankelijkheid van burgers naar raadsvergaderingen te vergroten zoals de raad op de TV.	1. Plan van aanpak levendiger maken raadsvergaderingen 2. Beschikbaarheid verbeteringen (audiovisuele) hulpmiddelen
9	Regionale samenwerking Deelname aan elk samenwerkingsverband beoordelen we op meerwaarde voor Veldhoven.	Periodieke voortgangsrapportages aan de raad
10	Klanttevredenheid 1. De dienstverlening aan de burger is goed. Deze wordt om de twee jaar gemeten. Het streven in 2015 is minimaal een 7. 2. Het klachtmeldsysteem is een voortdurend onderwerp van verbetering. Verbeterpunten zijn de communicatie, de afhandeling van klachten, de klachtenrubricering en de klanttevredenheidsmeting direct na een klantcontact. We meten de klanttevredenheid	1. De uitkomst van klantenmetingen. 2a. Een aantoonbaar verbeterd klachtmeldsysteem in 2015. 2b. Beschikbaarheid klanten tevredenheidsmeting in 2015

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
11	<p>Toegankelijkheid</p> <p>1. De toegankelijkheid en bereikbaarheid van de diensten en producten worden voor alle inwoners gegarandeerd. De producten en diensten worden bij voorkeur digitaal aangeboden. We hebben oog voor mensen die geen toegang hebben tot de digitale media.</p> <p>2. De wijkatlas wordt gedigitaliseerd en gecombineerd met relevante gegevens uit andere bestanden. Eens in de vier jaar, halverwege de zittingsperiode van de raad, worden de wijken gemonitord. We kijken naar lagere productiekosten en mogelijke samenwerking met andere actoren op dit gebied wordt onderzocht.</p>	<p>1. Ten minste 60 % van de diensten/producten die ook digitaal worden aangeboden via de website, worden digitaal verwerkt, waarbij de privacy van de burger is geborgd.</p> <p>2. Beschikbaarheid digitale wijkatlas per 2015</p>
12	<p>Verlaging vreemd vermogen</p> <p>a. Belangrijke middelen om de schuldbestand te verbeteren zijn stimulering van woningbouw, de versobering van taken, het afstoten van gemeentelijke eigendommen, nauwe samenwerking met buurgemeenten en heroverweging van outsourcing en inhuur. Grote veranderingen zoals een andere opzet van Zilverackers zijn hierbij bespreekbaar.</p> <p>b. We willen de stijging van de woonlasten beperken tot de inflatiecorrectie. De woonlasten blijven zich positief onderscheiden van het landelijk gemiddelde.</p> <p>Gemeentelijke woonlasten gezin De WOZ-waarde als grondslag voor de berekening van de onroerende zaakbelasting (onderdeel woonlasten)</p>	<p>1. De schuldbestand verbetert.</p> <p>2. Jaarlijkse meting van de stijging van de woonlasten Woonlasten meerpersoons- en éénpersoonshuishouden *</p> <p>In Euro's Gemiddelde WOZ waarde *</p>
13	<p>Bedrijfsvoering</p> <p>Met de term bedrijfsvoering wordt bedoeld de sturing en beheersing van alle primaire en ondersteunende processen in de organisatie. Van dit begrip zijn talrijke definities in omloop. De kern ervan is dat het de aansturing van de organisatie betreft, zoals die onderscheiden kan worden van de feitelijk uitvoering (het daadwerkelijk maken van producten en het verlenen van diensten) en van het bepalen van beleid (keuzes maken over wat wel en wat niet te doen).</p> <p>De volgende indicatoren geven wij voor het onderdeel bedrijfsvoering.</p> <p>a. Formatie b. Bezetting c. Apparaatskosten (in euro's per inwoner) d. Externe inhuur e. Overhead</p>	<p>a. Fte per 1.000 inwoners *</p> <p>b. Fte per 1.000 inwoners *</p> <p>c. Kosten per inwoner *</p> <p>d. Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen *</p> <p>e. % van totale lasten *</p>

2.3.2 Programma 1 Veiligheid

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
1	Woninginbraken Aantal woninginbraken met 15% verminderen t.o.v. 2013.	Politiecijfers: aantal woninginbraken. Diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners *.
2	Georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit Verkrijgen van inzicht en aanpakken.	Werkend protocol voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit (in samenwerking met partners). Gereed in 2016.
3	Jeugd 1. Aantal incidenten jeugdoverlast met 10% verminderen t.o.v. 2013 2. Alle criminele/overlastgevende jeugdgroepen: één groep één plan 3. Aantal criminele/overlastgevende jeugdgroepen tot nul terugdringen 4. Aantal verwijzingen Halt. 5. Harde kern jongeren.	1. Politiecijfers: incidenten jeugdoverlast 2. Plan van aanpak per groep. 3. Aantal criminele/overlastgevende jeugdgroepen. 4. Aantal verwijzingen Halt per 10.000 jongeren*. 5. Aantal harde kern jongeren per 10.000 inwoners*.
4	Geweld Daling aantal geweldsmisdrijven t.o.v. 2013.	Politiecijfers: aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners *.
5	1 Veilige woonomgeving/sociale kwaliteit Escalaties vanuit de kwetsbare groepen (gestoorde en/of overspannen personen en ex-gedetineerden) beheersbaar maken. 2 Veilige woonomgeving/sociale kwaliteit Bewustwording kwetsbare inwoners (zoals ouderen) vergroten van de risico's die langer zelfstandig thuis wonen met zich meebrengt en handelingsperspectieven geven. Wij realiseren ten minste 2 projecten ter bevordering van de bewustwording.	1a Politiecijfers: overlast gestoorde en/of overspannen personen. 1b Werkend protocol voor de aanpak van gestoorde en/of overspannen personen en ex-gedetineerden. Gereed in 2016. 2. Aantal projecten.
6	Winkeldiefstallen	Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners *.

2.3.3 Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
1	Zilverbaan Het tempo van aanleg van de Zilverbaan volgt het tempo van de ontwikkelingen van de dorpen in Zilverackers. Kort voordat er gebouwd wordt moet de infrastructuur klaar zijn.	Realisatie in de periode 2017-2018 voorafgaand aan de bouw van Huysackers.
2	Kempenbaan De reconstructie van de Kempenbaan en aansluiting op de A67 wordt gerealiseerd. Hoofdontsluiting 't Look Het wegenplan wordt heringericht.	Realisatie in de periode 2014-2019 Realisatie 't Look loopt tot 2020

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
3	Impuls fietsgebruik Goed onderhouden fietspaden, waar nodig worden verbeteringen aangebracht. Aanpak van de knelpunten.	Het aantal meldingen bij het Klanten Contact Centrum (KCC) wordt in kaart gebracht.
4	Verbeteren aansluiting OV op centrumgebied In overleg met het OV-bedrijf wordt gestreefd naar een betere verbinding van het centrumgebied met MMC/ De Run, met de dorpskernen en met het centrum van Eindhoven. We onderzoeken hierbij de mogelijkheden van een centraal punt in het centrumgebied waardoor Veldhovense lijnen met elkaar worden verbonden.	Stand van zaken ontwikkelingen weergeven.
5	Inritconstructies Er is aandacht voor en aanpak van snelheidremmende maatregelen zoals drempels. Te hoge inritten verdwijnen of worden verkeersvriendelijker.	Aantal uitgevoerde maatregelen.
6	N69 1. Uitgangspunt blijft de raadsbrede standpuntbepaling m.b.t. de N69. Het 8-puntenplan wordt jaarlijks geactualiseerd en gecontroleerd op het nakomen van de afspraken die in het kader van de N69 zijn gemaakt; 2. Uitgangspunt is dat de aanleg van de N69 niet leidt tot extra kosten voor Veldhoven. Planschade en winstderving worden bij de provincie aan de orde gesteld. 3. Overlast door sluijverkeer wordt voorkomen.	1. Aanwezigheid jaarlijks geactualiseerd en gecontroleerd 8-punten plan.
7	Parkeerbeleid We kijken naar een budgetneutrale parkeeroplossing waarbij de verblijfstijd in het City Centrum wordt verlengd. De gekozen oplossing wordt geïmplementeerd.	Monitoren uitvoering parkeerbeleid.
8	Inzicht in verkeersongevallen 1. Inzicht hebben in ziekenhuisopname na een verkeersongeval met een motorvoertuig. 2. Inzicht hebben in verkeersongevallen met een gewonde fietser.	% * % *

2.3.4 Programma 3 Economie

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
1	Versterking en verbreding van het werkaanbod Het gemeentelijk economisch beleid wordt geactualiseerd. Vervolgens wordt periodiek een uitvoeringsprogramma vastgesteld door het college. Daarbij is aandacht voor het verminderen van de economische kwetsbaarheid en het creëren van een gevarieerd aanbod van bedrijven en werkaanbod. Acquisitie wordt in regionaal verband opgepakt.	De aanwezigheid van een actueel economisch beleid en uitvoeringsprogramma. Verhouding tussen verwacht en gemeten Bruto Gemeentelijk Product* Bron: Atlas voor Gemeenten

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
2	<p>Bedrijventerreinen</p> <p>1. Bedrijven zijn de motor van de werkgelegenheid. De uitstraling van de Veldhovense bedrijventerreinen is eigentijds, van hoog niveau en zijn goed bereikbaar. Ondernemingen delen graag in de positionering van Veldhoven als derde Gemeente in Zuidoost Brabant. Veldhoven zorgt dat haar bedrijventerreinen nauw aansluiten op de vraag.</p> <p>2. We ondersteunen initiatieven om de bedrijventerreinen te verbeteren. We kijken hierbij naar financiële haalbaarheid en noodzaak in relatie tot de plannen die er liggen. We kijken ook over de grenzen van Veldhoven heen.</p>	<p>1. Aantal vestigingen van bedrijven (per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar) * Functiemenging * Bron: LISA</p> <p>2. Gerealiseerde maatregelen/initiatieven</p>
3	<p>Ondernemersimago</p> <p>Veldhoven heeft een goed imago bij ondernemers. Het ondernemersklimaat wordt gewaardeerd en zij zijn tevreden met de kwaliteit van de dienstverlening van de gemeente.</p>	<p>Ondernemerspeiling waarstaatjegemeente.nl</p>
4	<p>Subsidieverwerving</p> <p>Veldhoven zet maximaal in op de verwerving van subsidies, waarbij vooral wordt gekeken naar bijdragen uit de Europese Unie.</p>	<p>Het aantal verworven subsidies.</p>
5	<p>Kleine bedrijven en detailhandel</p> <p>1. Kleinschalige bedrijvigheid wordt gestimuleerd. Dit is een thema in het nieuwe economisch beleid.</p> <p>2. We streven naar een goede kwaliteit van de detailhandel. We letten hierbij ook op sociaalmaatschappelijke en economische belangen.</p> <p>3. De kwaliteit en de resultaten van het centrum management in Kromstraat en Citycentrum worden geëvalueerd. Dit is de basis voor mogelijke vervolgbijdrage van de gemeente.</p>	<p>Ondernemerspeiling waarstaatjegemeente.nl</p>
6	<p>Health Innovation Campus bij MMC</p> <p>Afhankelijk van plannen MMC en beschikbare marktpartijen faciliteren we de ontwikkeling van een Health Innovation Campus waarbij ontwikkelingen kunnen plaatsvinden zoals onderzoek, scholing, bedrijfsactiviteiten etc. Er wordt in de kwartaalrapportages gerapporteerd over de voortgang voor wat betreft gevraagde gemeentelijke ondersteuning.</p>	<p>Rapportage aan de raad.</p>

2.3.5 Programma 4 Onderwijs

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
1	Huisvesting 1. Schoolgebouwen worden zo efficiënt mogelijk gebruikt en ingezet, waardoor structurele leegstand van enige omvang waar mogelijk wordt voorkomen. 2. Niet meer gebruikte gebouwen en terreinen worden waar mogelijk herbestemd. 3. Onderzoek naar noodzaak/haalbaarheid realisatie onderwijsvoorziening in Zilverackers.	1. De structurele en substantiële leegstand wordt inzichtelijk gemaakt. 3. Beschikbaarheid uitkomst onderzoek 2018.
2	Passend Onderwijs Passend onderwijs en jeugdbeleid worden op elkaar afgestemd waarbij de integrale kadernota jeugd lokaal het kompas vormt. Zo zet Veldhoven samen met partijen uit het jeugd- en onderwijsveld in op het bieden van optimale opgroei- en ontwikkelkansen voor alle Veldhovense jeugd.	Gezamenlijk met partners worden activiteiten ontwikkeld die voortvloeien uit de integrale kadernota jeugd.
3	Promotie Technisch onderwijs Veldhoven draagt bij aan de bevordering van belangstelling van kinderen voor techniek. Samen met onderwijs, kinderopvangorganisaties en Brainport Development zijn uitgangspunten en activiteiten geformuleerd.	Uitvoering geven aan activiteiten voor techniek stimulering
4	Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten Veldhoven voert actief beleid om schoolverzuim zoveel als mogelijk terug te dringen en voortijdig schoolverlaten te voorkomen.	1. Cijfer absoluut verzuim * (aantal per 1.000 leerlingen) 2. Cijfer relatief verzuim * (aantal per 1.000 leerlingen) 3. Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie VSV-ers) % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs *
5	Achterstandsleerlingen Veldhoven zet zich in om taalachterstand van achterstandsleerlingen zo vroeg mogelijk te signaleren en te bestrijden.	% achterstandsleerlingen 4 t/m 12 jarigen *

2.3.6 Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
1	Gedragsverandering bij inwoners en bedrijven voor een omgeving die schoon en op orde is We verwachten meer verantwoordelijkheid voor de eigen omgeving. Deze bewustwording wordt gestimuleerd met positieve prikkels richting inwoners en bedrijven, maar ook door consequent handhaven.	Het aantal (nieuwe) initiatieven van burgers en bedrijven.

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
2	<p>Verbetering van de kwaliteit van groenbeheer en groenonderhoud</p> <p>We onderzoeken de kwaliteit van groenbeheer en groenonderhoud waarbij we ons richten op de wijze van aanbesteding, de controle op de werkzaamheden, social return, bewonersparticipatie, mogelijkheden voor eigen beheer en afvoer van zwerfvuil.</p> <p>In de periode 2016-2018 wordt het rapportcijfer voor onderhoud en het opruimen van zwerfvuil in Veldhoven gehandhaafd op het huidige niveau van 6,7.</p>	<p>Rapportcijfer voor onderhoud en het opruimen van zwerfvuil</p>
3	<p>Planontwikkeling</p> <p>De planontwikkeling voor natuur- en recreatiebeheer komt met inbreng van en in samenwerking met inwoners en organisaties tot stand.</p>	<p>Het aantal plannen in samenwerking ontwikkeld.</p>
4	<p>Actief betrokken inwoners</p> <p>Het natuur- en recreatiebeheer wordt ingezet binnen het beleid van maatschappelijke participatie en social return.</p> <p>Inwoners worden actief betrokken bij natuur- en recreatiebeheer.</p>	<p>Het aantal inwoners dat op deze basis actief betrokken is bij natuur- en recreatiebeheer.</p>
5	<p>Sponsoring openbaar gebied</p> <p>Openbaar groen kan een onderwerp zijn van sponsoring, maar nooit een reclame- object. Uniforme uitingen aan de lichtmasten behoren tot de mogelijkheden.</p> <p>Ontwikkeling van sponsorbeleid voor openbare en publieke ruimten. Bestaande pilots in groen worden heroverwogen. Gezocht wordt naar alternatieve reclame-uitingen voor sponsoren van groen.</p>	<p>Uitkomst rapportage sponsoring beleid in de openbare publieke ruimte volgt.</p>
6	<p>Kiosk Hazewinkel</p> <p>De kinderboerderij De Hazewinkel handhaven we op niet commerciële basis. We onderzoeken de mogelijkheden om een toiletvoorziening/kiosk op niet commerciële basis in samenwerking met derden te realiseren.</p>	<p>Uitkomst voorstel toiletvoorziening / kiosk bij de Hazewinkel wordt uitgevoerd en gevolgd.</p>
7	<p>Culturele instellingen</p> <p>De procesaanpak van de bezuinigingen op de subsidies van culturele instellingen zoals verwoord in de motie van 11 februari 2014 wordt uitgevoerd. De ingeslagen koers van verdergaande samenwerking tussen de 4 professionele culturele instellingen krijgt verder vorm.</p>	<p>De afspraken met de instellingen staan verwoord in de budgetafspraken die jaarlijks indien noodzakelijk kunnen worden bijgesteld.</p>
8	<p>Kunst- en cultuurbeleid</p> <p>Het visiedocument "Cultuur verbindt Veldhoven" bepaalt de toekomstige koers voor het Veldhovense kunst- en cultuurbeleid. Er wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld als nadere concretisering van het visiedocument.</p>	<p>Het uitvoeringsprogramma is in 2018 gereed.</p>

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
9	Zwembad Locatiemogelijkheden afwegen voor nieuwe accommodatie.	Er is besloten om de locatie voor het nieuwe zwembad te situeren in het centrumgebied. Begin 2018 is hierover meer duidelijk.
10	Kunstgrasvelden Uitvoering gegeven aan het uitvoeringsprogramma Veldhoven Beweegt. Een meerjarenplanning m.b.t. onderhoud/vervanging kunstgrasvelden maakt hier onderdeel van uit.	De aanwezigheid van een meerjarenplanning .
11	Sportstimulering Het sportstimuleringsprogramma gericht op jong en oud wordt voortgezet.	1) Tweejaarlijkse evaluatie programma en resultaten. 2) % niet sporters *
12	Kermissen In samenspraak met de wijk blijven kermissen in de oude Veldhovense kernen behouden.	Het aantal kermissen.
13	Accommodaties Verenigingen worden gestimuleerd om samen te werken en waar mogelijk accommodaties te delen en in te zetten voor andere doelen. Alle kleedaccommodaties worden/zijn geprivatiseerd. Verenigingen verzorgen zelf een deel van het onderhoud van de sportaccommodaties.	Verslaglegging in 2019 van samenwerkingsactiviteiten, onderhoud in eigen beheer en gebruik en privatisering accommodaties..

2.3.7 Programma 6 Sociaal domein

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
1	Decentralisaties De decentralisaties worden effectief ingebed binnen beleid en uitvoering van de gemeente. Het geformuleerde rijksbeleid is het uitgangspunt van de uitvoering van de decentralisaties. Die uitvoering is ingebed in het huidige gemeentelijke beleid. De raad is niet alleen actief betrokken bij de kaderstelling maar ook bij de organisatie en uitvoering van de kaders. Einddoel is een duidelijke heldere organisatiestructuur waarin de zorg betaalbaar is en de zorgvragers adequaat geholpen worden.	1. Beschikbaarheid monitor sociaal domein
2	Financiële bijdrage Rijk De decentralisaties van de rijkstaken gaan gepaard met overheveling van de rijksbudgetten naar de gemeenten. Eventuele tekorten op die budgetten worden niet door de gemeente bijgepast. We moeten het doen met het geld dat door het rijk beschikbaar wordt gesteld. De drie decentralisaties worden zoveel mogelijk budgetneutraal geïmplementeerd. Op verzoek van de raad is een sociaal deelfonds ingesteld (t/m 2017) dat wordt gevuld met eventuele overschotten uit de rijksbijdragen.	1. Budget neutrale implementatie in 2016 en verder. 2. Aanwezigheid van sociaal deelfonds.

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
3	<p>Transformatie en Innovatie In navolging van de drie decentralisaties is er behoefte aan een visie op het transformatieproces. Daarbij zijn 2 elementen van belang. Dit betreft enerzijds de nieuwe rol van de gemeente (kanteling van de organisatie) en anderzijds het faciliteren van de samenleving (proeftuin/innovatie).</p>	<p>1. Aanwezigheid van Nota Maatschappelijke Participatie. 2. Aantal experimenten en innovaties</p>
4	<p>Jeugdzorg 1. De gemeenteraad stelt kaders vast en benoemt gewenste resultaten ten behoeve van jeugdzorg in Veldhoven. 2. Samen met partners uit jeugd- en onderwijsveld zorgen wij voor optimale opgroei- en ontwikkelkansen voor alle Veldhovense kinderen.</p>	<p>1. Aantal gezamenlijke activiteiten. 2. % jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp * 3. % jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming * 4. % jongeren van 12 tot 23 jaar met jeugd-reclassering *. 5. % 12 t/m 21 jarigen Jongeren met een delict voor de rechter *.</p>
5	<p>Stageplaatsen en leerwerkplekken In de regio onderkennen wij 2 specifieke doelgroepen (jongeren onder de 27 jaar en ouderen boven de 55 jaar) die te maken hebben met een achterstand tot de arbeidsmarkt. Voor deze thematiek werkt Veldhoven in regionaal verband samen in het Regionaal Werkbedrijf, het RAP en het OOGO. Lokaal zorgen wij bij re-integratie voor maatwerktrajecten. Daarnaast zetten wij actief in op de integratie van statushouders.</p>	<p>1. Percentage jongere uitkeringsgerechtigden (< 27 jaar) t.o.v. landelijk gemiddelde. 2. Percentage oudere (55+) uitkeringsgerechtigden t.o.v. landelijk gemiddelde. 3. % werkloze jongeren van 16 tot en met 22 jaar *.</p>
6	<p>Economische participatie In het kader van het Regionaal Werkbedrijf worden activiteiten ondernomen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt betere kansen te geven. Er is behoefte aan een visie op het inzetten van het instrumentarium (bijv. loonkostensubsidie en werkgeversbenadering) voor economische participatie.</p>	<p>1. Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar * 2. % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking (netto arbeidsparticipatie) * 3. Aantal lopende re-integratievoorzieningen (per 10.000 inwoners van 15-64 jaar) *.</p>
7	<p>Minimabeleid en maatschappelijke participatie 1. Er wordt een minimabeleid vastgesteld met als uitgangspunt dat inwoners actief kunnen participeren. Wij zetten in het een groter bereik van de doelgroep (120% van het wettelijk minimum). 2. Voor uitkeringsgerechtigden die (nog) niet economisch kunnen participeren, worden arrangementen voor maatschappelijke participatie aangeboden. Er vindt een herijking plaats voor de inzet van instrumenten voor deze doelgroep.</p>	<p>1. Bereik (deelname in %) van de doelgroep van het minimabeleid. 2. Aantal deelnemers aan de meedoenvoorziening. 3. Percentage uitkeringsgerechtigden dat maatschappelijk actief is.</p>

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
8	<p>Uitkeringsgerechtigden</p> <p>1. Wij willen de instroom van uitkeringsgerechtigden zoveel mogelijk beperken en de uitstroom zoveel mogelijk bevorderen. De balans tussen uitstroom en instroom is positief. De uitvoering van dit beleid blijft financieel binnen het budget dat door het rijk wordt verstrekt.</p> <p>2. Vanuit de Participatiewet wordt aan het leveren van een tegenprestatie voor een uitkering vorm gegeven.</p> <p>Veldhoven is partner in het Regionaal Werk Bedrijf (RWB) en participeert in het werkleerbedrijf. De focus binnen dit programma ligt op economische participatie.</p>	<p>1. Saldo uitstroom/instroom</p> <p>2. Aantal Veldhovense deelnemers in trajecten bij werkleerbedrijf.</p> <p>3. % kinderen tot 18 jaar in een uitkeringsgezin *.</p> <p>4. Aantal personen per 10.000 inwoners met een bijstandsuitkering *.</p>
9	<p>Zorgverlening inwoners</p> <p>De regels verbonden aan zorgverlening moeten duidelijk zijn voor de doelgroep.</p> <p>Inwoners met een meervoudige problematiek kunnen terecht bij 1 aanspreekpunt.</p> <p>Jaarlijkse meting van de klanttevredenheid, met nadrukkelijk ook aandacht voor de kwaliteit van het aanbod van zorg.</p> <p>Door middel van communicatie en samenspraak met inwoners streven wij naar een optimale dienstverlening.</p>	<p>1. Het aantal cliënten met een maatwerk-arrangement WMO per 10.000 inwoners.*</p>
10	<p>Collectieve voorzieningen</p> <p>1. We stimuleren de ontwikkeling van diensten die de zelfredzaamheid van inwoners bevorderen.</p> <p>2. In het kader van de transitie van de AWBZ ondersteunt de gemeente initiatieven voor dagbesteding. We streven naar spreiding over de wijken.</p>	<p>1. Het aantal en de soort van collectieve voorzieningen die worden ondersteund.</p> <p>2. Het aantal dagbestedingen en hun spreiding over de wijken.</p>
11	<p>Zorg in de wijk</p> <p>De gemeente regisseert en ondersteunt op wijkniveau. Het aanbod moet afgestemd worden op de behoeften van de bewoner.</p> <p>Er wordt ingezet op het verbinden van netwerken van professionals en vrijwilligers in de basisstructuur. In samenspraak met partners sporen wij hiaten op in de structuur en wordt gewerkt aan het completeren van de basisstructuur.</p>	<p>Aantal nieuwe initiatieven ter versterking van de basisstructuur.</p>
12	<p>Vrijwilligerswerk</p> <p>De overgang van de verzorgingsstaat naar de participatiesamenleving vraagt een andere benadering van mantelzorgers en vrijwilligers. Het beroep op mantelzorgers en vrijwilligers wordt groter. Vrijwillige inzet wordt op vele terreinen gevraagd en uitgevoerd.</p>	<p>Toename van geregistreerde vrijwilligers en mantelzorgers.</p>
13	<p>Respijtzorg</p> <p>We steunen ideeën en initiatieven rondom respijtzorg.</p>	<p>Aantal afgesloten contracten/aangeboden faciliteiten.</p>
14	<p>Zorgsites</p> <p>De zorgsite, Zorgvoorelkaar en buurtsites worden gecontinueerd en waar nodig verbeterd. Het aantal matches neemt jaarlijks toe met minimaal 10%.</p>	<p>Het aantal matches</p>

2.3.8 Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
1	Effectieve bestrijding van overlast door plaagdieren We onderzoeken de overlast van plaagdieren. De bestrijding wordt aangepakt in samenwerking met de inwoners in het plaaggebied.	Overlast plaagdieren neemt af.
2	Afval inzameling 1. Inzamelen van afval is gericht op het verzamelen van zoveel mogelijk herbruikbare materialen en het terugdringen van restafval. De verwachting is dat hierdoor de uitgaven dalen en de inkomsten stijgen, waardoor de afvalstoffenheffing lager wordt. We werken aan reductie (basis 2011) van de restafval tot 40% in 2016 en 5% in 2020. Het streven is gericht op kostenneutrale inzameling van de inzameling. 2. Inzichtelijk hebben hoeveel kilogram huishoudelijk restafval er per inwoner wordt ingezameld.	1. % Reductie van het percentage restafval ten opzichte van peiljaar 2011. 2. kg/inwoner huishoudelijk restafval *

2.3.9 Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
1	Stedelijk gebied 1. Bij uitbreiding van de woonfunctie in het centrumgebied is de 'Veldhovense schaal'1 leidend. 2. Het Citycentrum krijgt een kwaliteitsimpuls. Het COPr wordt verder uitgevoerd in nauw overleg met vertegenwoordigers van alle betrokkenen. De aanpassing van de zudentree krijgt voorrang.	
2	Nieuwbouwwijken De ontwikkeling van Zilverackers verloopt afhankelijk van demografische ontwikkelingen en marktvraag.	Start eerste dorp in 2018.
3	Omgevingswet Naar verwachting treedt in 2019 de Omgevingswet in werking. Deze wet zal benodigde aanpassingen in werk- en denkwijzen met zich meebrengen, waar de organisatie op moet worden voorbereid.	Implementatie verloopt overeenkomstig projectplan

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
4	<p>Regionaal bouwperspectief Veldhoven bouwt in overeenstemming met demografische ontwikkelingen en marktvaart en stemt af met de regio. We bouwen niet voor leegstand. In de aanpassing aan de actuele marktvaart worden de regionale afspraken getoetst en meegenomen. We hebben de regio aan de voorkant geholpen. We onderzoeken in overleg met andere gemeenten de mogelijkheid om eventuele negatieve effecten van de regionale bouwopgave te verevenen.</p>	<p>a. Demografische druk (CBS) * b. De woningbouwplanning wordt jaarlijks in kaart gebracht. c. Nieuw gebouwde woningen (BAG) *</p>
5	<p>Woningcorporaties Wij kennen een belangrijke maatschappelijke rol toe aan de woningcorporaties, zowel ten aanzien van bouw en huur als ook aan hun inbreng in de publieke ruimte. Deze rol komt tot uiting bij het beheren, ontwikkelen en herstructureren van bestaande en nieuwe wijken. Met de corporaties worden op basis van de vastgestelde Woonvisie prestatieafspraken gemaakt.</p>	<p>1. De aanwezigheid van actuele prestatieafspraken.</p>
6	<p>Woningbouw 1. Wij streven naar een evenwichtige verdeling van huur, koop en sociale woningbouw. Aspecten als zorgwoningen en woningen voor drie generaties worden meegenomen. Er is voldoende aanbod voor alle doelgroepen, wat betekent dat ook aandacht wordt besteed aan de zogenoemde midden-huurgroepen. 2. Veldhoven stimuleert de (ver)bouw van levensloopbestendige woningen en streeft naar een levensloopbestendige woningvoorraad.</p>	<p>1. Vraag en aanbod van/voor de doelgroepen worden jaarlijks getoetst.</p>
7	<p>Starters 1. CPO-initiatieven en de ontwikkeling van mogelijkheden voor starterswoningen worden gefaciliteerd. 2. Met woningcorporaties wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn om te komen tot een substantiële verkorting van de wachttijden voor starters op de sociale huurmarkt.</p>	<p>1. De doelstelling is te komen tot de aanzet tot tenminste 3 CPO-projecten in deze raadsperiode. 2. Tenminste 1 x per jaar bestuurlijk overleg met corporaties.</p>
8	<p>Herinrichting van 't Look heeft een stevig draagvlak onder de bewoners In samenspraak met de bewoners wordt de herinrichting van 't Look aangepakt. De heldere communicatie en het overleg tijdens de uitvoering blijven een punt van aandacht.</p>	<p>Evaluatie van de tevredenheid van de bewoners over de herinrichting en de aanpak.</p>
9	<p>Kwaliteitsimpuls voor de wijken De wijken worden goed onderhouden. De kenmerkende groenstroken blijven het aanzien van de bebouwde kom bepalen. De wijk t Look wordt tussen 2014 en 2020 opgeknapt. De bewoners worden daar waar mogelijk betrokken bij de inrichting van hun wijken.</p>	<p>Jaarlijkse voortgangsrapportage van de kwaliteitsimpuls van de wijken.</p>

Nr	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
10	Vernielingen en beschadigingen Inzichtelijk hebben wat het aantal vernielingen en beschadigingen is van gemeentelijke objecten in de openbare ruimte.	Aantal per 1.000 inwoners *.
11	Alternatieve energievormen We zijn voorstander van het ontwikkelen van duurzame alternatieve energievormen zoals het gebruik van zon en wind energie. We zijn tegen de winning van schaliegas op Veldhovens grondgebied. We onderzoeken de inzet van alternatieve energievormen op braakliggende terreinen.	Geactualiseerde visie op de inzet van alternatieve energiebronnen

2.4 Uitwerking integrale kadernota jeugd

De gemeenteraad heeft de gezamenlijk met partners binnen het jeugdbeleid opgestelde integrale kadernota jeugd "Focus op alle jeugd" vastgesteld. De nota legt de focus nadrukkelijk op alle jeugd, op het bevorderen van de positieve en beschermende factoren en het sterk houden (en waar nodig versterken) van de basis waar elke jeugdige gebruik van maakt. Om dit te bereiken ontwikkelen gemeente en partners op basis van de kadernota een gezamenlijk gedragen uitvoeringsprogramma.

De ervaringen uit 2016 en 2017 hebben ons geleerd dat het aantal cliënten dat gebruik maakt van de specialistische jeugdzorg onverminderd hoog blijft. De verwachte terugloop blijft achter vanwege een groter beroep op de voorziening en toename van het aantal indicaties. Wij willen steviger inzetten op vernieuwing en innovatie. Hiermee willen we met behoud van kwaliteit een adequate en meer goedkope vorm van zorg aanbieden. Wij willen investeren in de kracht van de basisstructuur. Wij realiseren ons dat hier sprake is van een meerjarig traject waarbij het resultaat afhankelijk is van de inspanningen van alle betrokken partijen

2.5 Implementatie Omgevingswet

In 2018 zal, samen met de gemeente Best, gestart worden met de 2e fase van het project Implementatie Omgevingswet. Deze fase richt zich onder andere op het standaardiseren van de werkprocessen, het vergroten van de kennis over de Omgevingswet en het verder zorgdragen van een verandering in houding en gedrag. Hiervoor wordt met de begroting 2018 krediet aangevraagd.

Ook heeft de implementatie van de Omgevingswet een grote invloed op de ICT. Op dit moment is nog geen enkele inschatting te maken van de kosten die dit met zich mee zal brengen.

2.6 Samenwerking in participatiebedrijf

Veldhoven werkt samen met de gemeenten Eindhoven, Waalre, Valkenswaard en Heeze-Leende in de verbonden partij Ergon. Met het oog op de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt zetten we in het versterken van het werkleerbedrijf. We onderzoeken de mogelijkheden voor het versterken van het aanbod voor de doelgroep met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Wij leggen de focus bij de bedoeling en het belang van de doelgroep. Structuurdiscussies leveren voor ons niet de maatschappelijke meerwaarde.

2.7 De veilige publieke taak

Onze medewerkers hebben met een stijging van het aantal incidenten met normoverschrijding gedrag te maken. Klanten gebruiken steeds vaker verbale en soms ook fysieke agressie tegenover medewerkers van onze organisatie. Verdere investering in een veilige omgeving voor onze medewerkers en klanten zijn daarom noodzakelijk. Dat komt tot uitdrukking in aanpassingen in het gebouw maar ook in training in vergroting van de weerbaarheid van onze medewerkers. Het komende jaar zullen wij ook inzichtelijk hebben welke mogelijke veranderingen moeten plaatsvinden in de werkplekken en de werkwijzen. Bij de begroting verwachten wij duidelijk te hebben wat dit in financieel opzicht betekent. Wij zien het als onze plicht om te investeren in de veiligheid en het veiligheidsgevoel van onze medewerkers zodat wij onze publieke taak in een veranderende samenleving goed te kunnen blijven vervullen.

3. Financieel perspectief 2018–2021

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk van de voorjaarsnota betreft een bijstelling van het meerjarenperspectief 2018-2021 aan de hand van een aantal elementen. Deze elementen worden in de afzonderlijke paragrafen belicht.

Ten eerste worden de financiële uitgangspunten voor de meerjarenbegroting 2018-2021 voorgelegd. De consequenties van deze technische uitgangspunten worden zichtbaar gemaakt in de derde paragraaf.

De vierde paragraaf bevat de toelichting op actualisatie van de rentepercentage(s).

In de vijfde paragraaf zal vervolgens inzicht worden verschaft in het geactualiseerde meerjarenperspectief na verwerking van alle in deze voorjaarsnota gepresenteerde mutaties. Dit vormt het vertrekpunt voor de totstandkoming en de begroting 2018 en volgende jaren.

Tot slot wordt in paragraaf 6 de stand van de algemene reserves gepresenteerd. Hier zijn tevens de kwartaalrapportage I-2017, jaarrekening 2016 en de mutaties uit deze voorjaarsnota in verwerkt om een actueel beeld van de reservepositie te geven.

3.2 Financiële uitgangspunten

De financieel beleidsmatige en technische uitgangspunten voor de te ramen baten en lasten in de verschillende jaarschijven van de begroting 2018 en de meerjarenbegroting 2019-2021 worden in deze voorjaarsnota als financiële spelregels gepresenteerd. Het merendeel werd tot nu toe al gehanteerd en in aangescherpte vorm nu is weergegeven als kader voor de (meerjaren)begroting.

Beleidsmatige uitgangspunten

1	Het begrotingsjaar 2018 en volgende jaren is tenminste sluitend (begrotingsaldi 2018, 2019, 2020 en 2021 ≥ 0). Tevens is het streven om een positieve algemene vrije reserve te presenteren voor al deze jaren.
2	Reëel ramen is het uitgangspunt voor de begroting 2018 en de meerjarenbegroting 2019-2021 op basis van voorzichtigheid en nauwkeurigheid.
3	Het financieel beleid op het gebied van waardering en afschrijving, reserves, voorzieningen en rentebeleid alsmede kostentoerekening ligt vast in afzonderlijke beleidsnota's als basis voor de (meerjaren)begroting. Eventuele beleidsafwijkingen van deze door de raad vastgestelde nota's, die ten grondslag liggen aan de begroting, worden ook afzonderlijk gemeld in de begroting en op deze wijze door de raad geaccordeerd.
4	In 2018 werken we volgens de kaders van de nota Planning & Control cyclus 2014, met een doorontwikkelde P&C cyclus. Binnen deze cyclus wordt per kwartaal een kwartaalrapportage opgesteld en voorgelegd aan de raad. Per programma is op 1 A4 in één oogopslag de stand van zaken van het programma inzichtelijk. Op basis van de kwartaalrapportages kunnen besluiten

	<p>worden genomen. Hierbij kan gedacht worden aan het overhevelen van middelen en bijstelling van kaders, ambities, prestaties en middelen. Afweging van het toekennen van middelen voor volgende jaren blijft ook plaatsvinden bij de begrotingsbehandeling (integrale afweging).</p> <p>Dit betekent dat er tussentijds besluiten kunnen worden genomen met financiële consequenties. Deze worden direct verwerkt en kunnen ook een meerjarig effect hebben. Het integrale beeld van de meerjarenraming is te vinden in de begroting. Bij de begrotingsbehandeling kan dan ook de integrale planning en meerjarenafweging plaatsvinden.</p>
--	---

Technische uitgangspunten

5	Prognose van het aantal inwoners en woningen worden bepaald op basis van kengetallen uit de jaarrekening én de geactualiseerde woningbouwplanning per 1 januari 2017.
6	De personeelsbegroting is onderdeel van de (meerjaren)begroting. Op basis van een inschatting van CAO afspraken wordt de jaarlijkse loonstijging berekend. De huidige CAO loopt t/m april 2017. Daarna wordt uitgegaan van een jaarlijkse loonstijging van 1,5% (in de meerjarenbegroting 2017-2020 was dit ook jaarlijks 1,5%).
7	De te ramen stijging van de beïnvloedbare lasten wordt voor het jaar 2018 bepaald op 0,0%, dit is conform het besluit uit de begroting 2015 in het kader van de ombuigingen. Voor 2019, 2020 en 2021 wordt voorgesteld uit te gaan van een lastenindexering van 1,6% (inflatie volgens het CBS per april 2017, was in de begroting 2017 0,0% volgens het CBS april 2016).
8	De te ramen stijging van de beïnvloedbare baten wordt meerjarig bepaald op basis van (een inschatting van) de inflatie volgens het CBS (april 2017). Op basis van deze gegevens wordt in de meerjarenbegroting 2018-2021 uitgegaan van een prijsstijging van 1,6% (terwijl in de begroting 2017-2020 nog uitgegaan werd van 0,0% volgens het CBS april 2016).
9	De stijgingspercentages voor lonen en prijzen worden bij de totstandkoming van de begroting niet meer aangepast, tenzij er sprake is van een afwijking van meer dan 0,5% op jaarbasis. Dit uitgangspunt geldt niet voor de beïnvloedbare lasten 2018 zoals genoemd onder punt 7 (0,0% i.h.k.v. ombuigingen).
10	Voor begrotingsjaar 2021 als laatste jaar van de meerjarenbegroting wordt areaaluitbreiding nieuw opgenomen. Dit betreft onder meer (autonome) uitbreiding van het onderhoud aan wegen, straten, pleinen, groen, verlichting en dergelijke. Voor de jaren 2018-2020 wordt de areaaluitbreiding bijgesteld.
11	Begrotingsjaar 2021 wordt nieuw toegevoegd met als basis 2021 = 2020. Na toepassing van technische uitgangspunten 6 t/m 10 wordt deze nieuwe jaarschijf geactualiseerd met incidentele afwijkingen.

3.3 Bijstelling technische uitgangspunten

De technische uitgangspunten vormen de basis voor de begroting 2018. De financiële consequenties 2018-2021 van de technische uitgangspunten zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel: Financiële consequenties technische uitgangspunten begroting 2018

	bedragen x € 1.000,- - = tekort (nadeel)	2018	2019	2020	2021
- Bijstelling loonindex (uitgangspunt 6)	0	0	0	0	-308
- Bijstelling prijsindex (uitgangspunt 7 en 8)	212	-474	-1.185	-1.887	
- Bijstelling areaaluitbreiding (uitgangspunt 10)	-34	-9	3	115	
- Toevoegen jaarschijf 2021 (uitgangspunt 11)	0	0	0	296	
Bijstellingen technische uitgangspunten	178	-483	-1.182	-1.784	

Bijstelling loonindex

De personeelsbegroting is onderdeel van de (meerjaren)begroting. De te ramen stijging van de loonkosten wordt meerjarig bepaald op basis van inschatting van cao-afspraken (t/m april 2017). Voor de jaren daarna wordt uitgegaan van een jaarlijkse loonstijging van 1,5%. Dit is gelijk aan het stijgingspercentage in de periode 2017-2020 toegepast bij de begroting 2017. Voor de nieuwe jaarschijf 2021 is het effect € 308.000 nadelig (loonbudget 2021 = loonbudget 2020 plus 1,5%).

Bijstelling prijsindex

De te ramen stijging van de beïnvloedbare lasten wordt voor het jaar 2018 bepaald op 0,0%. Dit is conform het besluit van de begroting 2015 in het kader van de ombuigingen. Voor 2019, 2020 en 2021 wordt een prijsindex van 1,6% (begroting 2017-2020 was dit 0,0%) gehanteerd o.b.v. CBS inflatiecijfer (april 2017). De baten worden in de periode 2018-2021 geïndexeerd met 1,6% (begroting 2017-2020 was dit 0,0%) op basis van het inflatiecijfer volgens het CBS (april 2017). Wanneer er sprake is van een geprognosticeerde afwijking van 0,5% (prijs- en/of loonindex), dan zullen de ramingen in de aanloop naar de begroting 2018 alsnog worden bijgesteld met het dan actuele percentage.

Bijstelling areaaluitbreiding

Door areaalveranderingen (o.b.v. verwachte woningbouwplanning) zijn de onderhoudsbudgetten bijgesteld.

Toevoegen jaarschijf 2021

De basis van de jaarschijf 2021 is het jaar 2020. Gevolg hiervan is dat een aantal budgetten die worden gekopieerd van 2020 naar 2021 geen actueel beeld geven. Bijvoorbeeld, de financieringslasten (rente, afschrijving en aflossing) 2021 zijn niet actueel (€ 178.000 nadeel). Ook is de verwachte uitkering gemeentefonds voor de jaarschijf 2021 geactualiseerd (€ 538.000 voordeel). Daarnaast zijn er incidentele budgetten in 2020 die niet meer in 2021 worden opgenomen (€ 64.000 nadeel). E.e.a. is voor het jaar 2021 geactualiseerd en verwerkt in het effect van de bijstelling technische uitgangspunten.

Eventuele kleinere correcties in de calculaties of verschuivingen in ramingen tussen jaren zijn nu nog niet meegenomen, maar worden betrokken bij de opstelling van de

begroting. Ook de effecten van een geactualiseerde kostentoe rekening van loonkosten naar taakvelden en overheadkosten naar projecten (investeringen en bge's) zijn nog niet financieel vertaald. Deze worden opgenomen in de begroting 2018.

3.4 Bijstelling (omslag)rente

Het rente percentage dat in 2018-2021 wordt gehanteerd om de werkelijk betaalde rente door te berekenen aan de bouwgrondexploitaties bedraagt 1,7%. Het percentage bedroeg in de jaarrekening 2016 nog 2,1%. Een daling van de toe te rekenen rente aan de bouwgrondexploitaties heeft een negatief effect op het exploitatiesaldo van de begroting. Deze bijstelling is reeds opgenomen in kwartaalrapportage I-2017, ook voor de jaren 2018-2021.

Het omslagpercentage om het restant van de rente toe te rekenen aan de taakvelden bedraagt 1,0%. Dit percentage is ongewijzigd ten opzichte van de jaarrekening 2016 en de kwartaalrapportage I-2017.

In de begroting 2018 zullen, op basis van de geactualiseerde liquiditeitenplanning m.b.t. investeringen en bouwgrondexploitatie, de rentelasten meerjarig worden bijgesteld. Dit kan tot gevolg hebben dat de percentage voor de omslagrente en de toe te rekenen rente aan de bouwgrondexploitatie nog kunnen wijzigen.

3.5 Geactualiseerd meerjarenperspectief

Voor de actualisatie van de begrotingsjaren 2018-2021 gaan we terug naar het meerjarenperspectief 2017-2020, zoals dat in de eerste kwartaalrapportage 2017 in paragraaf 4.2 als startpunt is gepresenteerd. Uitgaande van vaststelling van deze kwartaalrapportage dient het meerjarenperspectief 2018-2021 geactualiseerd te worden met de structurele doorwerking van bijstellingen uit deze rapportage.

Deze voorjaarsnota geeft na bijstelling aan de hand van alle elementen uit de vorige paragrafen een geactualiseerd meerjarenperspectief, waaruit de beschikbare (structurele) begrotingsruimte naar voren komt. Dit geactualiseerde meerjarenperspectief in deze voorjaarsnota vormt het vertrekpunt voor de totstandkoming c.q. behandeling van de begroting 2018 en de integrale afweging van voorstellen voor het eventueel ter beschikking stellen van middelen.

Tabel: Geactualiseerde meerjarenperspectief 2018-2021 na voorjaarsnota 2018

	bedragen x € 1.000,- - = tekort (nadeel)	2018	2019	2020	2021
Meerjarenperspectief 2018-2021 (begroting 2017)		446	416	778	778
- Amendementen begroting 2017		151	-1	40	40
- Structurele doorwerking kwartaalrapportage III-2016		302	556	687	687
- Bijstellen kaders onderzoek zwembad (besluit maart 2017)		-221	-221	-221	-221
- Structurele doorwerking kwartaalrapportage I-2017		-745	-402	-549	-549
Meerjarenperspectief na bijstellingen		-67	348	735	735
- Effect van de bijstelling technische uitgangspunten		179	-483	-1.182	-1.784
- Bijstelling rentepercentages		0	0	0	0
Subtotaal effect hoofdstuk 3		179	-483	-1.182	-1.784
Meerjarenperspectief 2018-2021 na voorjaarsnota 2018		112	-135	-447	-1.049

Na verwerking van de bijstellingen uit paragraaf 3.3 en 3.4 komt een begrotingsoverschot naar voren van € 112.000 in 2018 en begrotingstekorten van respectievelijk € 135.000, € 447.000 en € 1.049.000 in 2019, 2020 en 2021. Het effect van de mei/juni-circulaire 2017 is nog niet in deze voorjaarsnota verwerkt. Dit wordt bij kwartaalrapportage II-2017 meegenomen.

De meerjarensaldi 2018-2021 (waarvan 2019-2021 negatief) geven de noodzaak om kritisch en terughoudend om te gaan met nieuw beleid en negatieve bijstellingen van bestaand beleid in de gemeentelijke exploitatie.

3.6 Ontwikkeling reservepositie

In de volgende tabel wordt de actuele stand van de algemene reserve (reservepositie) weergegeven. In de beginsaldi 2018 is rekening gehouden met de wijzigingen in 2017 voortkomend uit de kwartaalrapportage I-2017 en de jaarrekening 2016. De jaarschijf 2021 is een nieuwe jaarschijf in de meerjarenbegroting, die pas bij de opstelling van de begroting 2018-2021 volledig ingevuld kan worden. Vooralsnog is in de laatste kolom op onderdelen in 2021 een pro memoriepost opgenomen.

Tabel Algemene reserve 2018-2021

Overzicht algemene reserve

	2018	2019	2020	2021
bedragen x € 1.000,-				
Stand per 1-1				
Risicoreserve benoemde risico's	3.336	3.336	3.336	3.336
Risicoreserve onbenoemde risico's	10.000	10.000	10.000	10.000
Algemene vrije reserve	25.709	26.021	25.791	26.749
Totale algemene reserve	39.045	39.357	39.127	40.085

Mutatie overzicht algemene vrije reserve

	2018	2019	2020	2021
bedragen x € 1.000,-				
Stand 1-1 algemene vrije reserve	25.709	26.021	25.791	26.749
Onttrekkingen primitieve begroting 2017				
Vennootschapsbelasting	70	230	130	pm
Totaal onttrekkingen	70	230	130	0
Stortingen primitieve begroting 2017				
Verkoop gemeentelijke panden	396	0	0	0
Begroot resultaat BGE	0	6	1.397	0
Vrijval reserve sociaal domein	0	0	1.734	0
Kwarap I-2017				
Mutatie resultaat BGE	58	0	-925	493
Bijstelling verkoop gemeentelijke panden	-72	-6	0	0
Voorjaarsnota 2018				
Bijstelling vrijval reserve sociaal domein	0	0	-1.118	0
Totaal stortingen	382	0	1.088	493
Stand 31-12 algemene vrije reserve	26.021	25.791	26.749	27.242

De algemene reserve is (in tegenstelling tot bestemmingsreserves) het onbestemde deel van het eigen vermogen (totaal van bezittingen minus totaal van schulden). De gemeente Veldhoven heeft de algemene reserve verdeeld in een benoemd risico deel, een onbenoemd risico deel en een vrij deel. De algemene vrije reserve kan worden ingezet om incidentele uitgaven te dekken. De algemene reserve mag niet negatief zijn. Daarnaast is het zeker ook niet wenselijk om een negatieve algemene vrije reserve te hebben (beleidsmatig uitgangspunt in paragraaf 3.1) Is dit wel het geval dan kunnen (benoemde en onbenoemde) risico's niet gedekt worden. Adequaat handelen is dan vereist.

De meerjarenprognose van de algemene vrije reserve wordt mede bepaald door de tussentijdse geplande winstnemingen in diverse bge's. Over de periode 2018 -2021 bedraagt de winstneming op bouwgrondexploitaties € 1,0 mln.

De reservepositie staat na de aanpassing van verliesvoorziening Habraken bij de jaarrekening 2016 (€ 12,0 mln) en BBV-wijzigingen (investeringen maatschappelijk nut mogen niet meer rechtstreeks uit een reserve gedekt worden) minder onder druk. Op dit moment laat de algemene vrije reserve positieve meerjarensaldi zien tot een bedrag van € 26,7 mln begin 2021. Dit lijkt een mooie buffer, maar wellicht onvoldoende wanneer onvoorziene ontwikkelingen binnen de bouwgrondexploitatie zich voordoen, waardoor

een deel van de huidige (stand eind 2016) boekwaarde van € 107 mln niet terugverdiend kan worden.

Er zal dus kritisch en terughoudend omgegaan moet worden met nieuw beleid en negatieve bijstellingen van bestaand beleid die van invloed zijn op de reservepositie.

Bijlage I: Nieuwe programma-indeling en taakvelden

- 0. Bestuur en ondersteuning
 - 0.1 Bestuur
 - 0.2 Burgerzaken
 - 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
 - 0.4 Overhead
 - 0.5 Treasury
 - 0.61 OZB woningen
 - 0.62 OZB niet-woningen
 - 0.63 Parkeerbelasting
 - 0.64 Belastingen overig
 - 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
 - 0.8 Overige baten en lasten
 - 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
 - 0.10 Mutaties reserves
 - 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

- 1. Veiligheid
 - 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
 - 1.2 Openbare orde en veiligheid

- 2. Verkeer, vervoer en waterstaat
 - 2.1 Verkeer en vervoer
 - 2.2 Parkeren
 - 2.3 Recreatieve havens
 - 2.4 Economische havens en waterwegen
 - 2.5 Openbaar vervoer

- 3. Economie
 - 3.1 Economische ontwikkeling
 - 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
 - 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
 - 3.4 Economische promotie

- 4. Onderwijs
 - 4.1 Openbaar basisonderwijs
 - 4.2 Onderwijshuisvesting
 - 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

- 5. Sport, cultuur en recreatie
 - 5.1 Sportbeleid en activering
 - 5.2 Sportaccommodaties
 - 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
 - 5.4 Musea
 - 5.5 Cultureel erfgoed
 - 5.6 Media
 - 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

- 6. Sociaal domein
 - 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
 - 6.2 Wijkteams
 - 6.3 Inkomensregelingen
 - 6.4 Begeleide participatie
 - 6.5 Arbeidsparticipatie
 - 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
 - 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
 - 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
 - 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
 - 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

- 7. Volksgezondheid en milieu
 - 7.1 Volksgezondheid
 - 7.2 Riolering
 - 7.3 Afval
 - 7.4 Milieubeheer
 - 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

- 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
 - 8.1 Ruimtelijke Ordening
 - 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)
 - 8.3 Wonen en bouwen